

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Søgnen og reformene

SKOLE

Kim Helsvig

Rune Slagstad trekker opp viktige linjer i nyere norsk skolepolitikk i sin artikkel «Hernes, Søgnen, Clemet» i Klassekampen 17. november. Samtidig står han i fare for å overdrive disse enkeltpersonenes betydning.

Slagstad er inne på det selv: Det er to grunnleggende forhold som er viktigere enn både Hernes, Søgnen og Clemet for å forklare utviklingen i den norske skolen siden 1990-årene. Det ene er innføringen av mål- og resultatstyring i staten fra slutten av 1980-årene, det andre er OECDs stadig mer sentrale rolle som skolepolitisk premissleverandør fra slutten av 1990-tallet.

Slagstad er inne på det selv: Det er to grunnleggende forhold som er viktigere enn både Hernes, Søgnen og Clemet for å forklare utviklingen i den norske skolen siden 1990-årene. Det ene er innføringen av mål- og resultatstyring i staten fra slutten av 1980-årene, det andre er OECDs stadig mer sentrale rolle som skolepolitisk premissleverandør fra slutten av 1990-tallet.

Det gamle Kirke- og undervisningsdepartementets store nestor, tidligere ekspedisjonssjef Kjell Eide, advarte mot utviklingen i 1995. Året etter at Norge for andre gang hadde sagt nei til EU, gjorde Eide oppmerksom på OECD var i ferd med å utvikle internasjonale skoleundersøkelser som de ville tilby medlemslandene (PISA og så videre). Hvis norske myndigheter inviterte inn OECD og undersøkelsene kunne man ifølge Eide stå foran «en utdanningspolitisk 'harmoniseringsring' som vil overgå alt vi hittil har kunnet frykte fra EU». Samtidig foregikk det en dyp omlegging av Kunnskapsdepartementet under Trond Fevoldens ledelse som departementsråd fra 1992 til 2016.

Departementet tilpasset seg statens nye styringsideologi og åpnet seg mot OECD. Og man kvittet seg for en stor del med pedagoger og skolens folk til fordel for samfunnsvitere, økonomer og jurister. Gjennom denne prosessen er mål- og resultatstyringsorienterte utdanningsbyråkrater av Astrid Søgnens støpning blitt den nye normalen.

Klassekampen 17. november

Kim Helsvig, historiker og forfatter av «Reform og rutine. Kunnskapsdepartementets historie» k.g.helsvig@gmail.com

En Brexit-brikke til besvær

GIBRALTAR

Hege Høyer Leivestad

Konsekvensene av Brexit kan bli store. Skatteparadiset Gibraltar har vært en hodepine i Brussels forhandlingskorridor, og nå truer Spania med å stemme nei til en Brexit-avtale.

Som en isolert klippe på Spanias sørkyst har eksklaven Gibraltar vært i Storbritannias hender i mer enn 300 år. Med sine 30.000 innbyggere har Gibraltar en unik stilling i EU, ettersom området står utenfor tollunionen. Her er BNP per innbygger blant de høyeste i verden, i en økonomi basert på offshore bankvesen, avgiftsfri handel og nettbasert gambling. I 2016 stemte 96 prosent av Gibraltars befolkning mot uttrede av EU. Da den britiske folkeavstemningen likevel endte med utmeldelse, begynte spekulasjonene om Brexit var en historisk mulighet for Spania til å forhandle om Gibraltars suverenitet.

Spanias vetorett vedrørende Gibraltar ble sett på som et potensielt problem. Den 18. oktober i år erklærte Spanias sosialistiske statsminister, Pedro Sanchez, at Gibraltar «ikke lenger er et hinder» for å få i stand en avtale om Storbritannias uttrede av EU i mars 2019.

Men der EU i løpet av de siste månedene stadig har publisert dokumenter om forhandlingene med Storbritannia, har det ikke vært en eneste linje om Gibraltar. Hemmeligholdelsen har skapt rom for atskillige spekulasjoner. Førrige uke fikk vi noen svar. Avtaleutkastet om Brexit som ble lagt

fram av Teresa May inneholdt en egen protokoll om Gibraltar der et historisk nytt samarbeid skal tvinges fram mellom Storbritannia og Spania. Her foreslås etableringen av tre felles arbeidskomiteer for temaer som miljø, toll og arbeid.

Men en finlesing av forslaget har fått Spania til igjen å flørte med vetoretten. Årsaken er «uklarheter» i en artikkel om framtidige forhandlinger mellom EU og Storbritannia, der Spania krever å holde Gibraltar utenfor. Gibraltar er ikke en del av Storbritannia, hevdes det fra Madrid.

Hva er det som gjør Gibraltars Brexit så betent i Spania? I Gibraltars naboby La Línea de la Concepción har arbeidsledigheten de siste ti årene ligget mellom 30 og 40 prosent, til sammenlikning med den britiske kolonien som livnærer mer enn 10.000 spanske familier og samtidig stimulerer en omfattende illegal økonomi. Spanias utenriksminister klarte i år å provosere ved å kalle det spanske grenseområdet som en «underutviklet slette». Dette føyer seg inn i en rekke offentlige angrep

ning med hovedsetet for Colombias voldelige narkotikakrig. Nå har dette området fått sentral plass i det som skal være veien videre for et Gibraltar utenfor EU. For første gang i historien foreslås det gjennom protokollen et bilateralt samarbeid mellom Gibraltar og de spanske grenseområdene. Spanias interesser er

flere. De har ønsket å etablere strengere skattebetingelser som et insentiv for å stoppe de mange Gibraltar-registrerte selskapene som opererer på spansk territorium. Den ulovlige tobakkshandelen med 600.000 kartonger i 2017 er et

annet kritisk punkt. Med Brexit i sikte har også mer langvarige nabokonflikter fått ny aktualitet. De strategiske havterritoriene rundt eksklaven handler også om EUs ytre grenser.

Hvordan disse punktene skal løses er fortsatt høyst uklart. I Spania har man spurt seg om forhandlingene vil skape muligheter eller krise. Det foreliggende avtaleforslaget gir ingen entydige svar. Spania og Storbritannia skal gjennom forslaget arbeide for en «total åpenhet» i skattemessige spørsmål. Protokollen tar også hensyn til de juridiske rettighetene og framtiden til de 10.000 arbeiderne som daglig krysser grensen.

Men grenseområdene som skal bli sentrum for videre samarbeid har lenge vært neglisjert av regjeringen i Madrid. Her mangler hjelp til infrastruktur og migranter som krysser Gibraltarstredet daglig. Lavt utdanningsnivå og høy arbeidsledighet åpner for narkotikatraffikk og illegal økonomisk aktivitet. «The Rock» er en nabo på godt og vondt. Som en lokalpolitiker sa på et møte jeg deltok på: «De gagnar oss ved å skape arbeidsmuligheter, men de vil ikke ha et lovverk som vårt, og de problemene det genererer er dessverre det vi blir kjent for».

Nå gjenstår det å se hvorvidt avtaleparagrafene faller på plass, for hva en no-deal Brexit kan medføre for Gibraltars grenseområder er det få som våger å si sikkert.

Hege Høyer Leivestad, sosialantropolog
hege.leivestad@socant.su.se

En finlesing av forslaget har fått Spania til igjen å flørte med vetoretten.

på den sosiale og økonomiske virkeligheten som områdets innbyggere lever i. Spanske medier har det siste året fråstet i narkotikasaker og kalt La Línea Europas Medellin – en sammenlig-

tebetingelser som et insentiv for å stoppe de mange Gibraltar-registrerte selskapene som opererer på spansk territorium. Den ulovlige tobakkshandelen med 600.000 kartonger i 2017 er et

Jenter som lider i stillhet

PSYKISK HELSE

Jan Gabriel Mossige

Noen jenter opplever å være ensomme. De ønsker å få venninner og å delta i fellesskapet på skolen. Men de maktet det ikke. De ser at jevnaldrende unngår dem. De gjør det de kan for å bli likt, men oppfatter etter hvert at de ikke mestrer de sosiale kodene for å få dette til. De skjønner lite av samspillet mellom de andre elevene. Mange blir mobbet. De tror at mobbingen er deres egen skyld; de er så annerledes at det ikke er rart at andre reagerer som de gjør.

Disse jentene har normale evner. De har tilsynelatende et godt språk og de leser godt. Likevel sliter mange av dem faglig på skolen. De prøver å

kamuflere skolevanskene gjennom å etterligne atferden til de andre i klassen. Dette er så utmattende at de ikke får med seg det faglige innholdet i undervisningen. Dermed så sakter de mer og mer akterut.

Etter hvert utvikler mange av dem depressive symptomer – og de er i faresonen for å utvikle en rekke andre psykologiske vansker. I løpet av de senere årene er man blitt klar over at disse jentene er i risikozonen for å bli utnyttet seksuelt. De tror at de har løst koden for å få venner når de går inn i seksuelle relasjoner.

Disse jentene kan ha symptomer som faller inn under det som tidligere ble benevnt som Aspergers syndrom. I dag er denne benevnelsen fjernet, men symptomene er plassert under diagnosen autismespektertilstander i diagnose-

manualene. I dagligtale bruker vi betegnelsen høytfungerende autister om de tidligere aspergerne.

Gutter og menn med de vanskene som er beskrevet ovenfor, ville med stor sannsynlighet fått en autismediagnose. En diagnose løser ikke noen problemer i seg selv, men vil øke sjansene for hjelp og forståelse. Guttene får hjelp. Jentene lider i stillhet.

Årsakene til dette er mange. Den viktigste grunnen er at forskningen knyttet til autismespekter-tilstander ikke har vært opptatt av jenter! Jentene har utgjort en såpass marginal gruppe at de ikke har vært interessante for forskerne. Dermed har vi en ond sirkel: Siden det opprinnelig er registrert få jenter som faller inn under kategorien høytfungerende autister,

er det tilsynelatende umulig å samle nok gruppedata – og dermed blir jentene oversett. Vår kunnskap om autisme, er i all hovedsak basert på atferden til gutter og menn!

I Storbritannia har professor Barry Carpenter vekket myndighetenes interesse for å fange opp jenter med symptomer som faller inn under autisme-diagnosen og å tilby dem den hjelpen de har behov for. I Norge er det foreløpig beskjedden interesse for denne urettferdigheten som jenter utsettes for. Derfor ønsker Bjørknes høyskole å få professor Carpenter til Oslo. Kanskje hans stemme vil bli hørt av norske myndigheter, media og fagmiljøer?

Jan Gabriel Mossige, psykolog, høyskolelektor
Bjørknes høyskole
jan.mossige@bhioslo.no